

grottedykker Mark Dougherty går ned i vannlåsen. Et øyeblikk etter var vannet grumset til av oppvirvlet silt og sand. Mark måtte mer føle enn se på veien til bunns i sprekk, og

professor i kunstig intelligens, på fritida fysisk tilstedeværende i sin entusiasme for grotting over og under vannspeilet.

Togbillett ble bestilt. Her hjemme ble «sherpaer» rekruttert. Hjelpere får jobben med å bære sylindere, drakt, blylodd, linerull og øvrig dill-dall. Lina er navlestrengen. Den må legges ut og bindes av etter hvert som dykkeren utforsker, slik at det er mulig å følge den på retretten.

Sist i januar var seks tungt lastede karer på plass i Greftdalen. På med grottedresser, hjelmer og hodelykter. Og ned det ugjestmilde lille hullet, etter å ha gravd det fram fra ei snøfonn. Det hørtes ut som en atonal utgave av «Da klokka klang» der galeislavene deiset nedover i dypet med luftflasker hengende fra klatresela.

SPESIALISERT DYKKING. Fire timer senere var Mark installert i vannlåsen og klar. Men vannet var da alt annet enn klart. Silt og sand fra vegger og tak løsnet ved den minste bevegelse. Sikten fra de fire hjelmmonterte stavlyktene var minimal. Her var heller ikke noen vannstrøm å følge. Gangen fortsatte sprekkformet – rett nedover. Lykke til! Bobler steg opp til dugnadsgjengen. Spenningen var til å ta og føle på.

Vi mennesker er spesialiserte vesener. Blant grottedykkere er det to retninger. De «grottefokuserte» dykker for å finne flere luftfylte grottegangar. Mark er en av disse. Den «dykkefokuserte» dykker derimot for å finne mer vannfylt grotte. De ser ut til å foretrekke større, mer komfortable underjordiske vannledere.

Stikkordet her er Pluragrotta i Rana, kilden til den største grotteelva i Norge. Her kan du flyte vektløs langs tak eller golv i en tunnel av lysblå marmor. For å spare tid kjører du dykkerscooter til enden av lina, parkerer, knytter på og legger

ny line videre etter som du utforsker. Og i Plura dykker du aldri alene.

En slående kontrast til stedet vi nå står. Som Mark sier: – Det siste jeg ønsker meg er et annet menneske mellom meg sjøl og vannoverflata!

BUNNEN NÅDD. Vi andre holder oss på den noenlunde tørre, mens bobler bryter vannflata og lys ikke lenger er å se der nede. Hundre prosent luftfuktighet får stimen til å stå av oss. Mangelen på lufttrekk gjør oss ganske sikre på at vi ikke har oversett noen åpen forbindelse til Greftkjelen i denne delen av grotta.

Grotter har vanligvis god utveksling av oksygen med overflaten. Rennende vann hjelper til. Og det vil oppstå en skorsteinseffekt mellom åpninger i ulik høyde. Nå, om vinteren, stiger varm grotteluft opp gjennom den høyeste åpninga, og drar inn kaldluft nede. Om sommeren blåser tung kaldluft mot laveste inngang.

Og så er han der. Som et amfibium fra underverdenen bryter Mark vannflata, drar av seg maska og bringer nyhetene: Det gikk rett ned i ei smal sprekk. Så knep den seg sammen, hele sytten meter nede. Sideveis var sprekk passabel, men uten sikt kunne retretten komme i fare. Dessuten: Her var ingen merkbar vannstrøm.

VI GIR IKKE OPP! Konklusjon: Prosjektet avsluttes uten at bekken er påvist. Lina ble snurret opp. En skuffelse – i denne omgangen. Men grotta var blitt 287 meter dyp, målt fra høyeste til laveste utforskede punkt. En bitte liten triumf må vi kunne unne oss: Greftsprekka rykker opp fra sjetteste til en femteplass på lista over Norges dypeste grotter. Med Greftkjelen på tredje plass, også over lange grotter, er Gildeskål en viktig plett på grottekartet.

Etter ti timer var vi ute. Det var nattmorra. Men blant slitne skikkelser kom nå et nytt fokus opp i samtalen: vannlåsen oppstrøms i Greftkjelen, storebroren i Greftdalen. Det er sikkert fem ganger så langt og strevsomt å dra utstyr inn dit. Det vil bli nødvendig å opprette leir under jorda. Men overnatting under jorda er allerede en ærverdig tradisjon i grottene ved Greftvatnet.

Så jakten på forbindelsen er ikke oppgitt. Og over vannlåsene, i virvaret av ganger, er det nye fortsettelser å følge til den dagen Mark returnerer.

Og for å sitere en kjent ubåtkaptein: – Vi ser ingen grense under vann!

Fakta om:

GROTTENE VED GREFTVATNET

- **Greftkjelen** oppdaget i 1971 av engelskmannen David Heap
- **Utforskning** i norsk regi fra 1976
- **Greftsprekka** er i dag totalt 5,4 km lang og 287 m dyp
- **Greftkjelen** er 6,9 km lang og 332 m dyp
- **Grottene** er alpine og krever erfaring med vertikal tauteknikk
- **Grottene** gjennomsetter en interessant geologisk foldeformasjon
- **Grottene** har overlevd mange istider og utgjør et unikt klimaarkiv
- **Utforskningsprosjektet** er bygd på entusiasme og målrettet frivillig innsats
- **Nye** grottegangar oppdages og utforskes hvert år
- **Forbindelsen** mellom de to grottene er ennå ikke funnet